

"EDINOST"

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

"Edinost" stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta 3.—; " " " 4.50
za četrt leta 1.50; " " " 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.

Na naročbo brez priložene naročnine se upravnistvo ne ozira.

EDINOST

Oglasi in osnanila se računajo po 8 nov vrslic v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrslic.
Poslana, javna zahvala, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnistvo v ulici Carintia 28. Odprište reklamacije se prosto pošiljuje.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

v Edinost je moč.

Na javnem shodu,

ki je bil v nedeljo v dvorani hotela „Europa“, sešlo se je okoli 300 udeležencev. Shod je pozdravil našega političnega društva predsednik, g. Ivan Nabergoj, ter zajedno predstavil vladnega komisarja, polsvetnika viteza Vidica.

Predsednikom shoda bil je potem z vzklicem izvoljen g. Ivan Nabergoj, kateri je, zahvalivši se na skazanej časti, v daljšem govoru pojasnjeval sedanji stadij vprašanja bodoče užitinske linije. Občo indignacijo je izbudila trditev g. Nabergoja da je stvar, ki se je početkom dokaj ugodno razvijala, po krivdi nekega mestnega zastopnika zadobila za okoličane skrajno neprijetno lice. Rečeni mestni zastopnik se je namreč pri vršivsem se dotičnem komisijoniranju opetovano norčeval iz zastopnika finančnega črjarja, tako, da je ta poslednji takoj in protestujoč zapustil lice mesta. To je dalo finančnej oblasti povod, da je kar pretrgala ugodno to razvijanje, ter predložila ministertvu svoje posebne, za okoličane neprimerno neugodnejše predloge, kateri skoro gotovo tudi obveljajo.

Malo je sicer upanja, da se tako zavožena stvar zopet spravi na pravi tir, ali vendar meni govornik, da je dolžnost nas vseh, da v bratakej slogi in po skupnem delovanju rešimo, ker se sploh še rešiti da. Dasi govornik neče preudicirati denašnjim sklepom, vendar pove že sedaj menenje svoje, kaj da bi bilo ukreniti, da vsaj kaj malega — če že ne vse — dosežemo. Pot bi bila dvojna: predložiti peticijo državnemu zboru in odposlati posebno deputacijo d'o Njeg. Veličanstva, presvitlega cesarja.

G. Sancin Vincenc (Facijo) se strinja z obema predlogi predgovornika ter meni, da bi se iz vsacega okraja izvolila po dva moža v to deputacijo.

G. Trobec A. je tudi za peticijo na državni zbor, katera naj bi se oddala našemu poslancu, g. Ivanu Nabergoju, da jo izroči na dotičnem mestu.

G. Sancin-Drejač je menjenja, da bi se izvolili v posamičnih okrajih posebni odseki, koji bi nabirali podpise na rečeno peticijo.

G. prof. Mandić predlaga, da se izvoli odsek sedmerih članov, kateremu bode naloga, to peticijo sestaviti.

Predlogi ti prišli so na glasovanje ter bili vzprejeti, razun predloga gosp. Sancina-Facija, kateri se predrugeči v tem zmislu, da oni odseki, kateri se sestavijo v pobiranje podpisov, imenujejo iz vsacega okraja iste moža, koji bi bili sposobni in voljni udeležiti se deputacije.

V odsek za sestavo peticije so voljeni naslednji gospodje: Ivan Nabergoj, M. Mandić, Maks Cotič, dr. Sancin, Ivan Martelanc, Sancin-Drejač in Anton Trobec.

Za nabiranje podpisov se izvolijo:

za I. okraj: Sancin Vincenc (Facio), Godina Ivan-Kudrič, Vechiet Ivan, Miha Coh, Stepančić Miha, Sancin Ivan (Sira),

za II. okraj: Fran Nadlišek, Klun Ivan Marija, Lah Matija, Jelušič Jože,

za III. okraj: Stefan Nadlišek, Vatovec Ivan Marija, Negode Josip, Kamušič Mihael

Zulijan Josip, Turk Anton, in Senica Ivan Marija;

za IV. okraj: Josip Pertot, Josip Požar Grganc Ivan, Pogorelec Anton, Pertot Andrej, Svetko Martelanc.

O ljudskem štetju govoril je gosp. prof. M. Mandić ter iskrenimi besedami svaril poslušalce, da se nikar ne dajo varati po dotičnih organih. Osobito je povdarjal, kako zvito nastavljena past je rubrika „občevalni jezik.“ Vsacega rodoljuba, vsacega družinskega očeta, vsacega delodajalca je dolžnost, da je ob tej važnej priliki na svojem mestu. Kakor nečemo, da bi jedno samo italijansko dušo zapisali mej naše, istotako pa ne smemo dopustiti, da bi naše duše pomnoževale ptuji, nam sovražni element. Statistika je jako važna; morala bi sicer služiti samo znanstvenim namenom, ali kakor nas skušnija uči, jej tudi politične važnosti ne moremo odrekati. Zato se pa vsaka narodnost napenja, da kolikor mōči pomnoži svoj lastni element in zato vptrebljujejo tudi naši laški nasprotniki vsa mogoča sredstva, da figurira veliko število Slovanov za Italijane. Pomisliti je treba, da vlada ne jemlje ozir na to, koliko nas je v resnici, ampak le na to, koliko nas je zapisanih. Ako bodo videli, da nas je na Primorskem velika večina, izvestno ne bodo pometali z nami, kakor pometajo sedaj. G. namestnik zatrđil je sicer deputaciji, ki se mu je v tej zadevi predstavlja, da hoče strogo na to gledati, da se štetje vrši povsem korektno in postavno. Ali že sedaj imamo dokaze v rokah, da organi iste vlade nemajo istih pravičnih namenov, kakoršne ima — o tem ne smemo dvojiti — gosp. namestnik sam. In kaj naj še le mislimo o magistratnih uradnikih?! Treba je torej, da smo sami pozorni; zato pa: vsak stori svojo dolžnost! (Mnogobrojni poslušalci so živahno pritrdjevali govorniku in čuli so se na vsch straneh klicí: Hočemo, hočemo!)

Nadaljnega razgovora o tej zadevi so se udeležili gg. Nabergoj, Godina, Sancin Vincenc in Martelanc Svetko. Šumno pritrdjevanje sledilo je pozivu gosp. Svetka Martelanca, da vsi strogo kontroliramo postopanje znanih magistratovih organov.

Konečno poprime za besedo v lastno obrambo g. Ivan Nabergoj. Taktika naših nasprotnikov proti Nabergoju je nesramna: neprestano širijo neresnične vesti mej ljudstvom, da rečenega moža sumničijo. Kdor-koli plača višji davek, nego ga je prej plačal, takoj se glasi: Nabergoj je kriv. Posebno ugodna prilika za taka sumničenja jim je hišni davek. Nekdaj pobiralo je ta davek mesto samo in odmerjalo ga jako nejednakomerno: „kdor je bil boljši „kompare“, pa je manj plačal.“ Sedaj je seveda drugače, osobito odkar se postopno uvaja novi hišni davek, ki je veljaven za vso državo: mnogokak mora več plačati, nego je poprej. Ali kdo je kriv temu? Seveda: Nabergoj! — Karkoli zakrivijo oni sami, pa podtaknejo Nabergoju. Poslali so deputacijo na Dunaj, a ne da bi zastopala interese ljudstva, ampak zastopala je interese fiskusa. Šli so na Dunaj

z namenom najti novih virov mestnim dohodkom, ne pa preskrbeti olajšav preobloženemu davkoplačevalcu. Ako pa gre vedno na slabše — na čemur so, kakor se vidi, le oni krivi — pa trebijo okoličanom na ušesa: Nabergoj je kriv! Proti tem sumničjem protestuje govornik povzdignjenim glasom ter imenuje vsacega, ki širi take vesti, nesramnega lažnika in obrekovalca.*

Po teh besedah gospode Nabergoja priredilo mu je poslušalstvo takó burno, do srca segajočo ovacijo, da si lepše in ganljivejše ne moremo misliti. In mej temi poslušalci bil je cvet vse Tržaške okolice!

Par govornikov je navelo posamične slučaje, koji pričajo, da se res tako postopa proti našemu Nabergoju.

S tem je bil dovršen dnevni red.

Predsednik izgovori še naslednje besede:

„Sklenili smo danes, da odpošljemo deputacijo do Njeg. Veličanstva, da od Njega, ki je pravičen in dobrega srca, izprosimo milosti. Za to pa mislim, da govorim vsem iz srca, ako zakličem trikratni „živio“ presvitlemu cesarju.“

Poziv predsednikov našel je viharen odziv mej poslušalci.

Tako velečastno izvršil se je ta „javni shod“. Veseli nas lepi izid tega shoda, ker nam priča, da iskrica stare okoličanske vzajemnosti še tli mej nami — samo upihati jo je treba in zapopolala bo de mogočnega plamena. Vzajemnost in bratsko sporazumljenje sta pa najboljša obramba skupnim interesom okoličanov.

Okoličani! podajte si zopet roke v ono bratsko zvezo, ki je nekđaj kraljevala mej vami! —

Slovenskim delavcem.

II.

Največa razlika, največe nasprotstvo je med kapitalom in delom ali, kar je vse jedno, med kapitalisti in delavci. Kapitalist je navezan na delavca, jin delavec je navezan na kapitalista, in vendar je drug drugemu na poti; delavec bi rad oslabil kapitalista na svojo korist, kapitalist bi pa rad še bolj znižal itak nisko plačo delavcu.

Nam ni potreba tukaj preiskovati, kako je prišlo do teh razlik in nasprotij, in kako so nastala. Zgodovina je že našla ta nasprotja v raznih oblikah robatva in sedaj delavstva, in ona je delovala in deluje danes bolj, nego kedaj na to, da bi se zmanjšala ta nasprotja in olajšala nasproti delavskemu stanu. Mnogo se je že zboljšalo kljub temu, da so se razmere začasno celo poostriale na nekatere strani.

Nasprotij med kapitalisti in delavci pa ni mogoče umeti prav, in tudi delavci ne znajo pomagati, ako ne vedo in ne spoznajo, kaj pomeni ime ali beseda vrednost. O vrednosti še dandanes večina ne samo delavcev, ampak tudi tako imenovane omikanega sveta nima dovolj jasnega pojma, ali ne misli prav o tej stvari.

Ko bi bili ljudje v takim stanju, da bi rekli, da podaje ono nekako rajsko življenje, ne bilo bi treba delati, še manj pa mučiti se za vsakdanji kruh in druge potrebe. Ako bi imeli ljudje od narave vse, kar potrebujejo, recimo, ne samo za primitivno ali navadno vsakdanjo življenje, ampak tudi za duševno razveseljevanje in zadovoljstvo, ne bili bi prisiljeni delati, potiti se, skrbeti, kje to in ono vzamejo, koliko naj ta ali oni nakopiči v svojo shrambo za sedaj in za potomce. V takim položaju bi vzel vsak iz narave to, česar potrebuje, in nihče bi mu ne branil, ker bi tudi vsi drugi bili v takim položaju. Ali bi bili ljudje v takim stanju srečni ali ne, to je drugo vprašanje, posebno če si mislimo človeštvo takošno, kakoršno je sedaj. No, nam je dovolj, da ljudem bi ne bilo treba delati, in ako bi počenjali kaj takega, kar imenujemo sedaj delo, bilo bi to delo brez sile, bilo bi bolj igranje, igrača, nego trud s trpljenjem, kakoršno poznamo dandaneč.

Delo nastaje torej valed potreb in se vrši vedno bolj ali manj s trudom. Čas in trud človeški je združen v delu, in to podeljuje delu vrednost. Kar dobivajo ljudje brez truda in lahko, v povoljni obilici, brez zagraj, temu ne dajejo imena vrednosti. Zraka n. pr. vsaj po travnikih in gozdih nam niso še zaprli in uklenili; za zrak ne dajemo torej nič. Vode je v obilici na zemlji; kolikor je dobivamo brez truda, brez vsake odškodnine, nima voda vrednosti, dasi je neizogibno potrebna za ohranjenje človeškega življenja. Iz teh in enakih zgledov blaga ali predmetov, ktere dobivamo v obilici za naše potrebe, je razvidno, da stvari, še toliko potrebne in koristne, ostanejo brez vsake vrednosti, dokler nam ni treba truditi se zanje.

Kjer se trudimo, delamo, in ako moramo dajati za kaj določeno mero svojega dela, tam je vrednost. Vrednost je združena z delom, in ni možno misliti prave vrednosti, da bi ne bilo združenega v njej kakega in kolikor toliko dela.

Več ko je združenega človeškega truda ali dela v kaki reči, več vrednosti ima. Jedino taka reč je vredna, ima ceno vrednosti. Taka vrednost je prava ali naravna vrednost.

Če pa mi kdo zapre studenec ali izvirek pitne vode, in jaz potrebujem vodo ravno tega izvirka, moram mu jo plačati, ako mi je noče dati drugače. V plači je združena vrednost, in iz tega vidimo, da dobiva kaka reč po sili ali na umetni način vrednost. Za me je vredno vse, kar moram plačati ali z lastnim trudom odškodovati.

Iz tega primera je razvidno, da dobivajo reči tudi vrednost, ktere bi ne imele imeti. Kdor je silnejši ali močnejši, utegne nam kako reč ograditi, spraviti v svojo oblast, gospodariti nad njo ter nam dati jo samo tedaj, ako mu zato kaj storimo, opravimo kako delo ali mu pa damo kako vrednost, najbolj pogostomo kako plačo.

Vidi se torej, da ima človek opraviti z dvojo vrednostjo, z jedno, kjer je potreben trud za reč, ker je drugače ne podeli narava; z drugo vrednostjo pa, ker je tu pa tam volja in moč našega bližnjega taka, da nam ne podeli stvari,

Razlika.

katero ima on zastoj, ako ga ne odsko-
dujemo z delom ali s plačo, delu jednako.

Meni je vsejedno, kako se dobi kako
reč: draga ali vredna mi postane takoj,
ko moram dati zanjo svoj trud, svoje
delo. Vredno nam je torej vse, za kar se
moramo truditi. Po božjem in naravnem
pravu smo pred naravo vsi jednaki; ona
ima in rodi ali stvarja in množi reči za
vse ljudi jednako. Noben človek bi ne
smel zapirati naravnih zakladov; noben
človek bi ne imel uživati teh zakladov
po drugi meri truda, nego njegov
bližnji. To pa ni bilo od začetka tako,
ker je močnejši sosed podjarmiljal šibkej-
šega, da mu je delal, kakor je hotel moč-
nejši. To je šlo rod za rodom dalje, in
krivica, ki tiči v tem, še dandanes ni od-
stranjena.

Nadmoč jednih je rodila glede na
delo bogatstvo pri močnejših in uboštvo
pri šibkejših. In oni, ki so podedovali
bogastva, niti niso krivi razlik, vsled ka-
terih trpi ubožniši del človeštva. Krivice
glede na delo je bilo celo težko spoznati,
ravno ker so se kopičile tisočletja.

Dandanes je vse na tem, da spoznava
človeštvo krivice, katere si je samo na-
kopal in dedovalo rod za rod, stoletje
za stoletjem. Te krivice so vsvarjale in
vzdrževale razlike raznih stanov, in umeti
je, da ni mogoče odstraniti na hip, kar je
trajalo tisočletja.

Krivica je v tem, da moram delati,
pa da se moje delo ne poplača v polni
meri. Delati sem prisiljen, ker drugače ne
morem dobiti živeža in zadostiti svojim
potrebam. Delati moram tam, kjer morem
prodati svoje delo, t. j., kjer hočejo na-
jeti moje delo. Grem pa tje, kjer me naj-
bolje odškodujejo.

Popolnoma me ne odškodujejo nikjer;
jeden del svojega truda ali dela moram
oddati brezplačno, zato da me sploh naj-
mejo. Ostali del mojega truda pride na
dobiček onemu, ki me je najel. Najme me
pa le, ako mu oddam vsaj odlomek svo-
jega dela brez odškodnine. V tem tiči
prednost, ali ugodniši položaj najemnika
ali kapitalista. Vrednost blaga ali pred-
meta, ki sem ga delal jaz, ali za kateri
je bilo treba mojega truda, ima popolno
vrednost, ki jo je dobil vsed mojega dela;
jedino vrednost mojega truda se je od-
škodovalo nepopolno, to pa zato, ker je
hotel najemnik imeti nekoliko ali kar mo-
goče mnogo tega truda brezplačno. On bo
skušal blago ali predmet mojega truda
kar mogoče dobro oddati; če bo mogel,
še ugodniše, nego je bilo vredno samo
moje delo.

Kakor se vidi, skuša kapitalist trud
delavcu kar mogoče neugodno odškodovati,
toliko ugodniše pa za se izrabiti ali prodati.

Iz tega je razvidno neizogibno na-
sprotje med kapitalistom in delavcem. Ona-
dva nista kriva, da je tako; krivica je
podedovana od prejšnjih in celo oddaljenih
vekov. Zato tudi se ni hudovati delavcu
nad kapitalistom. Sklicevati se na human-
nost, na plemenito srce, pa tudi ne izda
mnogo, ker, ako je jeden kapitalist ple-
menit, pa ostanejo drugi trdi, in tu bodo
pomagale jedino primerne praktične poti.

Cilj delavcem raznih vrst ostane, da
da se jim poplača popolnoma njih fond
ali delo. Ta cilj se pa ne doseže v jed-
nem desetletju; zato bo potreba stoletij.

Kajti zgodovinski plodi se ne dajo
kar mahoma spremeniti. Pač pa se je
možno že dandanes bližati oddaljenemu
cilju, in že samo približevanje postavi de-
lavski stan v mnogo ugodniše položaje.
Skupni cilj mora torej tudi delavce vseh
vrst bližati. Ta skupni cilj družni razno-
vratne delavce. Kako je umeti tako zdru-
ževanje, pa prihodnjic.

Delavski prijatelj.

Pred časom, ko se obsojali slovenski
državni poslanci v državni zbornici na
Dunaju delovanje italijanskega življa proti
našoj monarhiji, oglasila sta se koj proti
temu Tržaška poslanca Burgstaller
in Luzzatto ter z vso odločnostjo od-
bivala „sumničenje postopanja avstrijskih
Italijanov proti naši državi“. Italijanski
živelj dejala sta glede zvestobe v eno vrsto
z slovenskim, oziroma z vsemi drugimi
avstrijskimi narodi. Mi ne moremo nikakor
tajiti zvestobe vseh avstrijskih Italijanov
do cesarske hiše; med našimi Italijani se
najdejo taki, katere moremo istinito pri-
števatii pravim avstrijskim patrijotom.

Ali če hočemo jemati v obzir celo-
kupno narodno maso avstrijskih Italijanov
ter jo primerjati s celokupno slovansko
narodno maso, pokaže se nam tu velikanska
očividna razlika, ki vlada med jedno in
drugo narodno skupino!

Ozrimo se n. pr. na društva. Kak
razložek je med slovenskimi in italijan-
skimi? Kdaj so pač slovenska narodna
društva demonstrirala — bodisi javno ali
tajno — proti vladi in cesarskej hiši? Glejte
pa italijanska društva: bivšo in
tudi sedanjo „Ginnastico“, razpuščenii dru-
stvi „Progresso“ in „Pro Patria“.

V vrtu pred kolodvorom južne že-
leznice, stoji spomenik v proslavo zdru-
ženja Trsta z Avstrijo, in uprav ta spo-
menik nam jasno kaže razliko med jedno
in drugo celokupno narodno maso. Krog
tega spomenika vrženih je bilo namreč že
več petard in Bog zna kaj bi se še zgo-
dilo, da bi tega spomenika ne čuvala po
dnevu in po noči, ob lepem in grdem vre-
menu, policijske straže! Krog vrta namreč,
kjer stoji spomenik, hodijo ti vedno straže,
opravljajoč tako svojo službo, a v vrtu
samem krog spomenika je tudi večna, po-
sebna straža. Spomenik ta je pač drag,
kajti čuvan je, kakor menda nobeden drugi
na svetu! Predstavlja nam pa ta spomenik
razmere „v polnem svitu“ — tužne Primorske
razmere!

Ali tu je zopet vprašanje: Je-li treba
čuvati kje po Slovenskem kak spomenik,
postavljen v proslavo naše Avstrije, in bi
bilo treba li čuvati v Trstu tak spomenik,
ako bi Trst bil, kar bi moral sedaj biti:
mesto v oblasti slovenskega življa? Tu
smemo pač vsklikniti mogočni: „ne“! Ne
bi trebalo ga čuvati tega spomenika, da
imamo mi krmilo v rokah..

Petarde so pokale pred ces. kr. na-
mestništvom, v prostorih c. kr. policijskega
ravnateljstva, v uredniških prostorih tukaj-
šnjega vladnega lista, itd. Pokale so povsod,
kjer ima vlada v prvej vrsti svojo moč
— pred magistratom ni in tudi ne bode
nikdar počila petarda. Sicer nočemo trditi,
da se pokanjem in metanjem petard ves
italijanski živelj kaže nasprotnega naše
vladi, cesarskej hiši in sploh vsemu, kar
je avstrijskega.

Ali vprašati smemo: Kdaj so pa po-
kale petarde kje po Slovenskem; kdaj se
je kje mej Slovenci na tak gnjusen način
demonstrovalo proti vladi in cesarskej
hiši? Za naš slovenski, cesarju in državi
preudani rojčidi se mi že vprašanje to preveč
in to naj bi vestno preudarila imenovana
Tržaška poslanca in drugi njima enaki
„politiki“, a v prvej vrsti slavna vlada
sama. —

O „junakih“ Tržaških, kateri jo po-
pihavaajo ob času vojaškega nabora, mol-
čimo, ker s tem osvedočujejo dovolj svojo
„zvestobo“; ob času Bosenske okupacije
si ti junaki tudi pokazali svojo zvestobo.
Enaki ljudje, katerim smrdé sedaj „svin-
čenke“ avstrijskih vojakov in kateri ne smejo
več gledati prave svoje domovine, upajo pač
doli v obljudljeni njih deželi, da bodo
vremena se jim zjasnila. Mislijo si
pač, da napoči dan, ko se združe avstrij-
ski Italijani „z materjo zemljo“ in potem
bodo prosti; smeli se bodo povrniti v na-
ročje svojih vrednih starišev. Čakajo pač

ti ljudje, a menda se bodo naveličali tudi
tega praznega čakanja.

Doli v kraljstvu pa pripovedujejo ti
„fantje“ o nasilstvu avstrijske vlade, o
svojih trpečih bratih, živečih pod „bar-
barsko Avstrijo“. Tam doli v svobodnej a
lačnej zemlji kujejo zarote proti naši
državi in — kakor se je že tudi javno po-
kazalo — celo proti presvitlemu našemu ce-
sarju? —

Se li je kdaj vsaj kaj podobnega sli-
šale o novincih-vojakihi slovenske narod-
nosti — vprašamo imenovana poslanca? Ne,
gospoda! Slovenski mladeniči gredo
k vojakom navdušeni in pevajoč patrijot-
ično-vojaške pesmi in enako gredo tudi
kot izvežbani vojaki v vojno, — za čast Av-
strije in svojega vladarja.

Vidite toraj: Razlika je i tu gorostasna,
a dokazujoča razlika med jednim in dru-
zim narodnim življem! Dijaki, kateri se
uče na Tržaških srednjih šolah, vzdrževanih
po magistratu, potegujejo se menda za vse
kaj družega, nego za avstrijsko patrijot-
ično čuvstvo. In dovršivši tukajšnje
enake srednje šole gredo seveda doli v
Italijo, kajti avstrijska vseučilišča so jim
— tuja. In da se vzgoje tam doli za dobre
„avstrijske patrijote“, ne trdi pač nikdo.

Po rečenih srednjih šolah so hitro po
konci, ako treba nabirati za ponesrečene
doli v lačnej Italiji. Nabirajo pa italijanske
„lire“, ker avstrijski denar ni za njih roko,
avstrijskega orla se hoje bolj nego živega
vruga. —

V minolem ietu, ko so nabirali ti vrli
dijaki za bivšo „Pro Patria“, neso poznali
našega avstrijskega denarja, temveč zopet
le blažene „lire“, katere je moralo potem
načelnitvo tega, sedaj razpuščenega dru-
stva zmenjati. Ne vprašam tu, kdaj so na-
birali naši dijaki prostovoljne doneske za
„ponesrečene Ruse“, ali vprašam:
Kak hrup bi nastal po vseh avstro-ogerskih
listih, kakó stroge preiskave bi se uvele,
ako bi se predrznili nabirati naši, t. j.
slovenski dijaki rublje v kako svrhu, ne
hoteči poznati pri tem našega lastnega
denarja.

Razvidno je toraj tudi iz tega, da se
jasno in povsod kaže razlika med mišlje-
njem jedne in druge imenovanih narodnosti.
Gospoda poslanca Luzzatto in Burgstaller,
potem še neki drugi nepoklicani Goriški
gospod (pridružil se je še Kranjski baron
Schwegel), ki je v državni zbornici kričal,
da ni irredente — naj bi prečitali in pri-
merjali navedene podatke, kateri bi jih
morda spametovali

Pri vsem tem pa dobivamo Slovenci
od vlade „kamenje mesto kruha“, a avstrij-
ski Italijani vračajo vladi kamenje za kruh
in to je pač še najgorostasnejša razlika!
„X“.

Politični pregled.

Notranje dežela.

Češko-nemška sprava je tedaj
pokopana: na tem se ne da več dvojiti.
Dne 22. t. m. završili so v deželnem zboru ge-
neralno debato o deželnem kulturnem svetu.
Za prehod v podrobno debato je glasovalo
158, proti 53 poslancev. 9 — 12 staročeških
poslancev ni glasovalo, torej je misliti, da
tudi oni odklanjajo spravno akcijo. Te
številke pričajo, da za one predloge, ki
potrebujemo tri četrtine glasov, ne dobé
potrebne večine. S tem so pa pokopana
vse spravna obravnavanja. Več dosedanjih
članov staročeškega kluba izstopilo je iz
tega kluba; mej njimi odličnjaka dr.
Škarda in dr. Pravoslav Trojan. Oba ta
moža doposlala sta dra. Riegru
pismo, v katerem opravičujeta svoj izstop.
Posebno zanimivo je pismo dr. Trojana.
Ta-le pripoveduje, kako se je Trojan
slučajno sešel z Riegrom pri grofu Taffeju
in se prepričal da sa na skrivnem nekaj
posebnega vrši. „Od istega dneva sem —
piše dr. Trojan — nastala je taka prememba
v Vašem političnem mišljenju in Vašem par-

lamentariškem postopanju, da mi ni več
mogoče ostati na Vašej strani, osobito pa
ne v tako imenovanej spravnej zadevi, tem
glavnem predmetu sedanjemu zasedanju
deželnega zbora; zato izstopim iz staro-
češkega kluba, da-si sem njega najstarejši
član.“

Trojan pripoveduje, da je svaril Riegra,
naj se nikar ne spušča v obravnavanja z
vlado in Nemci, dokler se ne posvetuje
z zaupnimi možmi. Ali zastoj je čakal
na tako povabilo. Potem je pa kar na-
enkrat zvedel, da se vrše važna obravnavanja
in da je tudi Rieger odšel na Dunaj. Ali
tolažil se je s tem, da je Rieger odšel
brez mandata, da torej ne more vezati
ni sebe ni družih. Ali motil se je. Dne
26. januarja t. l. prečital jim je že dr.
Rieger one punktacije, koje so podpisali
na Dunaju. Trojan je že takrat povdarjal,
da teh punktacij ni moči vsprejeti, kajti
nevarno bi bilo privoliti Nemcem nekako
priviligovano stališče. Tudi drugi poslanci
izražali so svoje pomisleke. In vender se
je pozneje pisalo, kakor da je celi staro-
češki klub odobril punktacije. Že pri
predposvetovanju spravne komisije zahtevali
so Nemci, da punktacije vežejo vse staro-
češke poslance in tudi veleposestnike;
tudi one, ki neso bili pri posvetovanju
navzoči. To ne gre niti po privatnem pravu,
ako so udeležence spravili v zmotu
in mu neso dovolili potrebnega časa za
premišljevanje, osobito ni to dopustljivo pri
tako obširnem in komplikovanem spisu,
kakoršen so Dunajske punktacije, katerih
jim neso izročili, niti da bi jih pre-
čitali. Toliko manje se morejo sklicevati
na tako slično odobrenje v javnih za-
d evah, katere so volilci poslancem poverili
z določilom, da poslanec postopaj po treznem
premišljevanju, in po najboljšej svojej vesti
In vender trdi Rieger da je dolžnost pos-
lancev, da vsprejmo Dunajska določila. To
je navdalo Nemce s posebno zamozavestjo
in prišli so v deželni zbor oni kot zmaga-
valci, ki so najhujši nasprotniki naroda
češkega, plemstva in deželne avtonomije.
„In Vi — piše dr. Trojan — „Vi, gospodje
moji, jim še pomagajte, Vi se družite
ž njimi proti svojej lastnej krvi.
In mi člani staročeškega kluba naj bi bili
njih pomagači pri pobijanju zastopnikov
naroda našega, takozvanih M l o d o č e h o v,
kateri v istini držé v rokah naša staro
z a s t a v o. Tako ne sme ostati, da se mi
mej seboj pobijamo, sumničimo in tako
jačimo starega našega sovražnika. Narasčaj
mladih, čilih moči nam ne more škodovati,
kakor dobro služi Nemcem in Madžarom.
Ste-li povsem odložili svojo devizo „Nedejme
se? Če je tako, jo pa sprejemem jaz za
svojo. Iz tega vzroka sem se po dolgem
premišljevanju odločil na to delati, da
združim nekoliko somišljenikov, kateri bi
radovoljno in pošteno posredovali za spo-
sporazumjenje vseh pravih prijateljev do-
movine naše — ki je v nevarnosti — in
naroda našega.“

V deželnem zboru Kranjskem
pritoževal se je poslanec Hribar radi
preziranja Slovencev pri nameščenju urad-
nikov in izrazil željo, da se združijo vse
slovenske pokrajine v jedno celoto. Deželni
predsednik je ugovarjal trdeč, da vlada
postopa povsem nepristranski. Osnova
„Velike Slovenije“ je nemogoča. Dr.
Šuklje izjavlja, da je spora-
zumljenje mej Slovenci in
Nemci jedino prava politika. Dr.
Tavčar povdarja, da se je točka
o združenju priljubljanskej
konferenciji odklonila. Poslanec
Schwegel zagovarja Nemce in Italijane
proti očitaniu neloyalnosti. De-
želni zbor je vsprejel deželno potrebnost
z 924.942 goldinarji. — Poslancu Šukljeju
privoščimo le kratak odgovor. Tudi mi
smo za sporazumljenje, ali prosili bi gospoda
poslanca, pri njega nemških prijateljih na
to delati, da v bodoče se svojim krivičnim,
narodu slovenskemu sovražnim postopanjem
ne onemogočujejo zaželjeno sporazumljenje
Torej, gospod profesor, obrniti se Vam je

na pravo adreso se svojimi željami in apostrofami. Pravični naj bodo, pa g. Šukljeju ne bo trebalo dajati lekcij o „pravej politiki“. Poslanca barona Schwegelna bi pa povabili, da se za nekoliko časa potruži v Trst in si nekoliko od bližje ogleda lojalnost onih, katere zagovarja. Uverjeni smo, da se kmalu prepriča, da se je lotil jako nevhvaležnega dela, kajti zamorca ne napravi niti baron Schwegel belega.

V deželnem zboru Silezij-skem zasakal se je položaj dokaj na bolje za slovansko manjšino, ker so se veleposestnikom pristudila rovanja velikomemskih kričačev. Ob dveh prilikah so že veleposestniki glasovali z manjšino, to je ob uprašnju uvedanja zavarovanja goveje živine in ob šolskih predlogih. Veleposestnikom se je tudi zahvaliti, da se je podelila dijaškemu podpornemu društvu „Radhošt“ subvencija 30 glđ. Istotako je dovolil deželni zbor subvencijo 30 glđ. „Podpornemu društvu čeških šol v Opavi“.

Deželni zbori Štajarski, Šlezij-ski, Solnograški, Kranjski in Bukovinski so dokončali svoje delovanje.

Pri mestnih volitvah na Reki smagala je zopet stara katerija, takozvani liberalci.

Vnanje države.

Ruski listi trde, da nadvojvoda Karol Ludovik v spremstvu nadvojvode Frana Ferdinanda v prihodnji spomladi obišče ruski dvor.

Volitve v Italiji. Minolo nedeljo in pondeljek so se vršile po Italiji volitve v državni zbor ali parlament. Priprave za te volitve so bile povsod velikanske, kajti od vseh strani so se silili kandidati raznih nemirnih in nezadovoljnih strank. Posebno so se zanimali za te volitve irredentaši in republikanci, koji so hoteli po sili vsiliti svoje moče za zastopnike. Zloglasna kričača Imbriani in Cavallotti, stebra italijanske Irredente, sta bila zopet izbrana in v očigled mirovni razmerij Avstrijo in Italijo bodemo tudi v prihodnje poslušali robati glas teh dveh zagriženih sovražnikov države, ki bodeta strastno napadala našo državo. Tem dvem kaporijonom pridružil se je to pot še tretji zagriženi irredentaš — avstrijski odpadnik in vojaški begun, namreč oni dr. Barzilaj, Žid iz Trsta, ki je že minolo leto kandidoval v Rimu. Rimska Irredenta je vporabila vse sile, da je tega ljubljence postavila na zastopniški stol. Telegrami iz Rima so poročali o raznih spletkah in raznih volilnih manevrih; obdržavali so se banketi, katerih so se vdeleževali najgrši elementi v Rimu; vojaški beguni iz Trsta in Primorake so imeli dolge govorce v katerih so skakali na našo vlado ter jo sramotili; po javnih ulicah so se nabijali irredentistični plakati, trosili se listi z raznimi tajnostnimi napisi in iluzijami na Trst in Trento; po ulicah so tolpe nemirnežev vpile: „morte all' Austria in viva Trieste e Trento“. Sploh obhajale so se najgrše orgije in naša vlada se je na najnesramnejši način sramotila in blatila. Poslanecem se je izvolil najhujši Irredentar v Rimu, imenovani Barzilaj, kojercu izvestno ne bode odšla nobena prilika, da bi ne bruhal svojega gnjeva na Avstrijo, ter tirjal rešitev Italijanov iz nje „barbariškega“ jarma. Irredenta sploh se raduje nad njegovo izvolitvijo, kajti v njem v družbi zloglasnih Imbriani, Cavallotti, Bovio itd., dobila je novo oporo v italijanskem parlamentu, moža, ki bode pobijal Crispijeve mirovne razmere ter zahteval, da se Avstriji napové vojna. Le norci pač morejo verjeti onim oslepelim politikom, ki trde, da je italijansko-avstrijska vez trdna. Ista vez že od davna več ne obstaja, kajti Irredenta jej je spodjedla podlago. Da tej zlobnej sekti pomagajo tudi vanjski privrženci, pričajo nam o tem vesele izjave Tržaških listov. „Il Piccolo“ poročajoč, da je izvoljen dr. Barzilaj, najhujši sovražnik naše države, mu čestita, rekoč: „Noi ci congratuliamo col nostro egregio concittadino per questo suc-

cesso oltremodo onorevole“. „Indipendente“ je tudi znorel od prevelikega veselja. Torej može à la Barzilaj, ki so ob vsakej priliki z nesramno smelostjo grdili našo državo, kojega je irredentarska stranka v Rimu odbrala, da v parlamentu pridiguje smrt Avstriji in in ločitev avstrijskih dežel od naše države, te može imenuje avstrijski list „egregio concittadino“ in njega poslanstvo najodličnejši vspeh! Ni li to pregrešek veleizdajstva? Pametnemu človeku se bode izvestno to zdelo. Ali vendar se pusti, da se ta nesramnost javno razglašča in stranka, čije organi to poudarjajo, imenuje se „avstrijske“. Ni zadosti, da Tržaški Lahi na tihem sodelujejo v smislu onostranske Irredente; neso zadosti bombe in petarde, ki se tu mečejo v znak sovrašstva proti naši vladi — sedaj tržaški listi javno simpatizirajo z onostransko Irredento ter čestitajo na nje vspehih. Komu se bode čudno zdelo, ako se bodo tudi v prihodnje pridno metale petarde v Trstu v znamenje sovrašstva in srda na vlado, ki Tržaške prenapete Lahe tako neguje in božka. Voljenih je: 395 ministerijalnih, 41 opozicijonalcev in konstitucionelnih, 36 radikalcev in 9 dvomljivih. V 5 slučajih je treba ožje volitve. Kakor se vidi, je vladni aparat dobro delal.

Kralj Holandski, Viljem III., je umrl. Star je bil 74 let. Sinu nema, pač pa jedno 10 letno hčer, princeso Viljelmino, katera zasede prestol svojega očeta. Za dobo nje maloletnosti prevzame regentstvo v Holandiji kraljica Ema. Kralj Viljem bil je tudi veliki vojvoda Luksemburški, katera dežela mu je bila podrejena le po personalnej uniji. Vlado v Luksemburgu nastopi sedaj Adolf Nasavski. Za neodvisnost in nevtralnost te dežele jamčijo se svojimi podpisi vse evropske države.

DOPISI.

Od Gorice dne 16. novembra 1890. (Izv. dop.) Slovenci smo vajeni tožiti, prositi in našim nasprotnikom tilnik uklanjati in za vse to imamo plačilo preziranja in posmeh. Dà, rogaajo se naši nasprotniki naše prijateljivosti! A če se drzno tirti svojih pravic, ropotati začnejo in cela vojaka se vzdigne zoper nas, češ, da smo predrzni in še celo krivični svojim nasprotnikom. To žalostno istino imam jaz vsaki dan pred očmi.

Ali vendar nesem še obupala, da bi ne bilo pomoči za tukajšnje zapuščeno rajo, katera si sama pomagati ne zna in ne more. A tolažim se z zavestjo, da jej priskočijo na pomoč rodoljubi.

Nezavednost tukajšnjih Slovencev je njih najhujša morilka, katero je treba v prvej vesti odstraniti; k temu bi pa rodoljubi iz bližnjega mesta največ pripomogli sè svojimi izleti, zbirajoč se v kakej tukajšnji gostilni in prepevajoč slovenske pesni, kajti te ugajajo še pofurlanjencem, kako ne bi ugajale Slovencev!

Druga bolezen je pa neka stranka, ki je pravi rak narodnosti naše. Ta stranka si prizadeva na vse kriplje pristuditi tukajšnjim Slovencev njih materini jezik. Nobeno sredstvo jej ni pregrdo, da bi je ne vporabljala v svoje zlobne namene.

Glava tej stranki je nek junak ali, kakor se sam imenuje, mučenik. Morda zato se tako imenuje, ker je bil kaznovan z zaporom zaradi njih Veličanstva našega milega cesarja.

Ta „pristni Avstrijec“ hodi kaj pogostoma v blaženo Italijo, ter se obnaša ob pristopu meje, kakor pravi Muhamedanec, ko se bliža Meki, češ, tukaj smo doma. Ni čudno, da je on, povrnivši se od svojih somišljenikov, toli navdušen, da celo trdi, da bi trebalo zapoditi od tod Slovence in Nemce, da bi bila potem tudi tukaj italijanska zemlja. V spričevalo svojega mučeničtva pripenja si omenjeni Avstrijec vse znake italijanskega mišljenja okoli sebe.

In vse to naj bi ne žalilo avstrijsko čuteče srce?! Ta človek upa si dalje trditi, da mi smo divjaki, sužnji, da naš jezik je kletev; da kdor slovenski govori, preklinja. Žal, da ima on dosti privržencev, ki si na vse načine prizadevajo posnemati svojega junaškega učitelja.

Ako si kdo v njega pričo drzne govoriti slovenski, zakolne ti, da je groza. Ali je potem čudno, da se tukajšnji Slovenci sramujejo svojega jezika? Pomislite, gospod urednik, to so sami Italijani s slovenskimi priimki. Roka se mi trese, misleč na to prežalstno italijansko kulturo. Mili Bog! kedaj prisijejo Slovencev milejši dnevi?! Predno do tega pridemo, čaka še veliko dela naše voditelje, katerih prva naloga naj bi bila: vzbuditi narodni ponos, kajti ta je najboljša obramba proti zakletim sovražnikom našim. To vedo dobro naši sovragi ter si na vso moč prizadevajo, da ne postanemo deležni tega daru božjega.

Dolgo, gospod urednik, sem se obotavljala Vam odkriti krvaveče rane tukajšnjih narodnih trpinov, a videča, da ni druge pomoči, sem prisiljena označiti njih narodne morilce; morda se rodoljubi vendar usmilijo 500 Slovencev ter jih rešijo sicer sigurne narodne smrti.

Iz Gabrja na Vipavskem. [Izv. dopis.] Gosp. urednik, oprostite, da vam po domače napišem en par verstic. Čakal sem spretnejšega pisca, da bi našo slavnost sv. Martina kaj popisal; ker se pa dosedaj ni nihče oglašil, naj spregovorim jaz par besedi. V nedeljo pred sv. Martinom oznanili so nam gospod vikar, da bode na dan sv. Martina prva sv. maša ob 6½ uri in velika ob 10. Ljudstvo je bilo kaj zadovoljno, da se bode vsaj god sv. Martina obhajal, kakor nekdanj po starej navadi, z dvema sv. mašama. Dne 10. t. m. popoldne ob 3. uri naznanjali so nam topi in pritrkovanje zvonov, da se bliža zaželjeni slovesni dan. Drugi dan 11. t. m. nas zopet probudi gromenje topičev in pritrkovanje zvonov, ali v veliko lepšem razgledu, kakor prejšnji dan, ker dež je nehal liti, megla se razpršila, in nebo nam je pričalo, da bode lepo, ugodno vreme. Toraj ob 6½ uri daroval je sv. mašo naš č. gosp. vikar Vincenc Stubelj. Ob 10. uri pred sv. mašo vstopi no leco č. gosp. Marko Vales, vikar Braniški, kateri nam — posebno pa mladini — v svojem jedrnatem govoru opiše življenje sv. Martina. Po dokončanej pridigi začela se je sveta maša z asistenco, katero je daroval č. g. dekan Komenski in sta mu asistovala č. gg. Ivan Kodrič, župnik iz Šmarja in Alojzi Bratina, kaplan iz Štanjela. Zastopana je bila tudi druga častita duhovščina iz bližnjih občin. Pri večernicah, katere so držali zgoraj omenjeni gospodje, peli so tako izborno, da smo jih zares z začudenjem poslušali, ker to je bilo pri nas nekaj nenavadnega.....!

Le tako, urno naprej pevc, Bog in sreča junaška v to pomozi! Tedaj zaklicem v prvo našemu č. gosp. vikarju, potem pa vsej č. gg. duhovščini, katera nas je z svojim pohodom počastila, da Bog jih živi še mnoga — mnoga — leta. — Kakor se pa marsikje drugod taki zvoljeni prazniki ne obhajajo samo cerkveno slovesnostjo, ampak tudi posvetno, tako se je tudi pri nas zgodilo. Popoldne smo imeli domačo veselico. Sukalo se je vse, staro in mlado. Hvalo moram izrekat, da se je tudi svetna slavnost lepe dovršila. Jesenski.

Domače vesti.

Visoki gosti. Tržaškemu „Mattinu“ telegrafujejo z Dunaja, da pridejo Njeg. Veličanstvo, cesar Fran Josip, Nje. Veličanstvo, cesarica Elizabeta in nadvojvodinja Marija Valerija pri-

hodnji mesec za nekoliko dni v grad Miramar.

Osobne vesti. Pravosodni minister je premestil: okr. sodišča adj. A. Pellegrini iz Buj v Tržič in H. Bartolomei iz Podgrada v Koper; okr. adjunkt v Ajdovščini dr. Cristofolletti je imenovan adjunktom pri okrožnem sodišču; okrajnim adjunktom Tripalo v Krku; dr. Sbisà v Bujah, dr. Orbanic v Motovun; R. Mužina za Ajdovščino, M. Primožič za Podgrad in dr. H. Tuma za Tolmin. — Naše čestitke novoimenovanim! Ali čestitati je tudi Podgradskemu in Tolminskemu okraju, da dobita taka moža v svojo sredo. Kakor se vidi, se je pri tem imenovanju vsaj deloma oziralo na poznanje jezikov.

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu nabrano v družbi stricev pri klobasah v Nabrežini 4 glđ.

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda na Greti, kot ostanek od 2¾ litrov vina društva obstoječega iz 5 oseb pri Malalanki na Opčinah 2 glđ.

Porotna obravnava proti bivšemu deželnemu blagajniku Isterskemu, Gregorju Rigo, radi poverjenja zapričela se je dne 24. t. m. pri okrožnem sodišču v Rovinju. Državno pravdnitstvo sestavilo je jako obsirno zatožbo. O pravdi tej govorimo na drugem mestu. — Predlog, katerega je ob tej afiri stavila v tajnej seji deželno-zborska manjšina, je naslednji.

Visokemu zboru dežele isterske se predlaga, da izvoli skleniti:

I. Zbor dežele isterske vzame z obžalovanjem na znanje vest o primanjkljaju na škodo deželnega zaklada in kreditnega zavoda ter pridruže vse pravice oškodovanim zakladom proti blagajniku in subsidijarno proti ostalim osobam, ki so odgovorne po obstoječih predpisih.

II. Z ozirom na ta žalostni dogodek in z ozirom na činjenico, da se je poverjevanje vršilo neopaženo skozi tri leta, želi ta deželni zastop, da navlavšč v to pooblaščen komisar vlade Njegovega Veličanstva s pripomočjo sposobnih računarskih veščakov in v navzočnosti treh poverjenikov, izbranih iz sredine zbora

a.) natanjko pregleda vse zaklade, stoječe pod upravo te pokrajine, da se prepriča, ali res obstoje in v kakej meri aktiva in pasiva, izkazana v inventarju deželnega zaklada in v računu ostalih zakladov. (Kreditnega zavoda, zemljiščno-odveznega, depozitnega, penziškega in raznih ustanov)

b.) da se izreče, ali bi bil deželni blagajnik mogoč v teku treh let neopaženo poveriti 82 založnic deželnega kreditnega zavoda — po 1000 glđ. vsako — ako bi bili deželni odbor in podrejeno mu računovodstvo in uprava kreditnega zavoda strogo postopali po določilih, označenih v pravilniku za deželni odbor in v štatutu za kreditni zavod in ako bi se bile gori navedene obligacije vinkulirale na ime zakladov, katerim pripadajo.

c.) da v svojem operatu do predsedništva tega zbora natanjko poroča.

III. Spoštovano predsedništvo tega zbora se pozivlje, da tu izraženo željo takoj prijavi visokej c. k. vladi in izprosi v najkrajšem času, da se odpošlje komisar in dvojica večjih računarjev.

Poreč, dne 25. oktobra 1890.

Slavna večina deželnega zbora isterskega je seveda odklonila ta povsem pravični predlog. Je že vedela zakaj! Ali oškodovana dežela bode drugače sodila o onih, ki so po svojej malomarnosti zakrivil, da jo je zadela ta nesreča.

Slovanska propaganda. „Il Piccolo“ se bavi z nekim člankom Dunajskega „Parlamentärja“, v katerem nek dopisnik iz Ljubljane priporoča slovanskim poslanecem sploh, da skličejo svoje volilce na javne shode, na katerih naj jim predočijo veliko važnost ljudskega štetja. Enak shod se je obdržaval preteklo nedeljo v Trstu in le zahvaliti nam je politično društvo

„Edinost“, da ga je sklicalo, kajti na njem se je videlo veliko zanimanje našega ljudstva za to važno zadevo. Nevarnost nam preti od vseh strani, radi česa moremo na vse pretege braniti svoje narodno svojstvo ter svetu pokazati, da živimo tu na obalah Adrije v mnogobrojnem številu. Čeprav se je shoda vdeležilo toliko število občinstva, kakor malokaterega laškega, vendar trdi „Piccolo“, da se tu o shodu nikdo ni zavedel. Tembolje. Da bi le „Piccolo“ in njega garda spala ter ponehala od svoje strupenosti.

Hudobnemu pretvarjalcu resnice, ki je minoli teden v „Piccolo“ nesramno napadal pridigarja pri oo. jezujitih, dolžeč ga panslavizma sumo zato, ker se je drznil vernikom priporočati darovanje za VI. župno cerkev v Trstu, — prav dobro odgovarja uradna „Adria“ pobijajoč „Piccolo“ nesramne napade in njega laž. Pravi katoličan ne pozna razlike mej narodnostmi — vsi so mu bratje in sinovi istega Odrašenja. V cerkvi se obreduje v vseh jezikih, kajti cerkev je katoliška in ne narodna. Dopisnik, ki pridiguje, da se slovansčina iz cerkev prežene, bi-li pravično postopal proti Tržaškim okoličanom? Je-li pa misliti, da on res tako ljubi katoliško učeno samo v laškem jeziku? Pred 20. leti napadla je tolpa laških junakov tukajnji samostan kapucinov in Bog ve, kako bi se bila stvar zvršila, ako bi ne bila posega vmes policija. In vendar so kapucini izključljivo Italijani ter obredujejo v laškem jeziku. Čemu tedaj toliko jeze? „Piccolo“ bi bil po našem prepričanju boljše storil, da je ostal pri svojem delokrogu — v starem mestu, nego da se spušča v cerkvene stvari, koje toliko razume, kakor zajec na boben.

Tržašk obrtnik nam piše: Gospod urednik, kaj pravite tistemu čudnemu dopisniku, ki pošilja našemu „Mattino“ svoje dopise iz Zadra. Podpisuje se „Vamba“ a bi mu rekli vampir. Tudi v Dalmatinsko zemljo bi ta Tržaška mačka hotela zariti svoje nohte. Ali doli so drugi kraji in drugo ljudstvo. Hoteli bi napraviti iz naše slovanske Dalmacije italijansko zemljo, toda do tega ne sme priti in ne bo nikdar prišlo, Hvala in slava zato našim možem! Dalmacija ni italijanska zemlja, o tem bi se „Mattino“ lahko prepričal, ako le prečita razna imena celó onih, ki pripadajo njegovej stranki. Tudi z isterskimi zadevami se bavi ta list in sedi o njih istotako krivično, kakor o Dalmaciji. Tudi Istra je po velikej večini slovanska zemlja, naj „Mattino“ taji kakor hoče. Slava onim možem, ki se trudijo, da odprejo svetu oči, slava Mandiću! Dal nam Bog veliko taci mož!

Za VI. župno cerkev se je nabralo po zadnjem izkazu gl. 18,763.52.

Lloydova zadeva. Dunajski listi poročajo, da se bode določila transitorična doba dveh let predno se Lloydovo društvo spremeni v celoma avstrijsko podjetje. Vlada bode morala, kakor znano, povišati Lloydovo vsakolerno podporo ter sedanjjo nekako podvojiti; ali za to se bode mešala tudi v njega notranje poslove ter nadzorovala njega upravo. Ta je izvestno edino zlo, ki tare onemoglo društvo. Dokler se ne bodo upravniške razmere uredile ni si upati zboljšanja Lloydovega gmotnega stanja in denar, ki bi ga država sedanjemu Lloydu dovolila v podporo, bil bi proč vržen. Radi česar se nam je nadejati, da bode poslaniška zbornica dobro proučila, predno Lloydu državno podporo poviša ter zameta dragi državni denar v ničevne razmere.

Knjige „Matiče Slovenske“ za l. 1890. so ravnokar došle. Gg. matičnjaki, ki so plačali udnino in ne dobe knjig te dni na dom, so lepo naprošeni, da blagovoljno po nje pošljejo k poverjeniku: via Rosseti h. št. 13, III. nadstropje.

„Vestnik“ šolske družbe sv. Cirila in Metoda je došel. Častiti družbeniki ga lahko dobé pri načelništvu možke podružnice. (Via Carintia št. 25.)

Umrli je minoli petek v hotelu „Delorme“ odlični ruski slikar Fedor pl. Bajkow, ki je preko 17 let bival v našem mestu ter stanoval ves ta čas v rečenem hotelu. Prejšnja leta je služil v ruskej vojski v Kavkazu kot častnik; iz ovega življenja je najrajši zajemal snov svojim slikam, koje je razstavljal pred leti v prodajalnici Schollian; zadnji čas je večkrat k njemu prihajal ruski generalni konzul, odlični hrvatski kipar Rendić in drugi prijatelji. Večnaje mu pamjat! — Umrli je tudi minolo soboto nenadoma mestni živinozdravnik D. Padovan, v Trstu in po okolici znana oseba.

Potres čuli so v nedeljo ponoči ob 11.7 in ob 11.45 na Reki v Opatiji.

Samomor. 59 letna starka Mihelina Kante vrgla se je iz tretjega nadstropja hiše, kjer je bivala v ulici Rivo, na dvorišče ter koj mrtva ostala. Nesrečnica je bila neki udana opojnim pijačam ter vse zapila, kar je po dnevu naprosjačila.

Porotna obravnava proti bivšemu deželnemu blagajniku isterskemu Gregoru Rigo in njega soprogi Heleni Rigo radi uradnega poneverjenja odnosno sokrivde na tem zločinu. Rigo je bil od leta 1876. deželni blagajnik isterski. Ko se je l. 1881. ustanovil zemljišno-kreditni zavod, postal je tudi tega zavoda blagajnik. Poneverjevati začel je že leta 1875. To mu je šlo tem lažje izpod rok, ker je užival neomejeno zaupanje svojih višjih. Še le ko je hotel koncem julija t. l. „radi zdravstvenih oziror“ odstopiti, našli so, da manjka 82 zadolžnic isterskega zemljišno-kreditnega zavoda, vsaka v nominalnej vrednosti 1000 gl., torej v skupnej vrednosti 82000 gl. Od teh vrednostnih papirjev je bilo 42 last deželnega zaklada, drugih 40 pa rečenega zavoda; vrhu tega so konstatovali manco v blagajni v znesku 520 gold. 33 kr. in primanjkljaj manjše svote iz pisarniškega fonda. Ko so Rigo dejali v zapor, je takoj pripoznal svojo krivdo. Izgovarjal se je z finančialnimi zadregami, s katerimi se mu je bilo boriti od leta 1863. sem; razun tega trdi, da je moral podpirati razne sorodnike. Ko so prišle defraudacije na dan, bilo je pri bančnej firmi Giuseppe Mandel & Comp. zastavljenih 82 zastavnih pisem za svoto 62.800 gl. Rigo imel je plačo nad 2000 gl. na leto in bil bi lahko izhajal s tem dohodkom, ker njega trditev, da je podpiral sorodnike, ni resnična, kakor trdi zatožba. Zatožba pravi, da je Rigo poneverjal iz drugih vzrokov, katerih pa dosedaj ni bilo moči pogoditi. (Konec prih.)

Dunajska borsca
28. novembra.

Knofni drž. dolg v bankoveih	—	—	glđ	88.05
„	„	„	„	88.15
Zlata renta	—	—	—	107.85
5% avstrijska renta	—	—	—	101.25
Delnice narođne banke	—	—	—	379.—
Kreditne delnice	—	—	—	294.50
London 10 lir sterlin	—	—	—	115.25
Francoški napoleondori	—	—	—	9.11
C. kr. cekini	—	—	—	5.45
Nemške marke	—	—	—	58.47

Zahvala.
Podpisano predsedništvo se tem potem zahvaljuje g. M. Grahorju, za društvu podarjene knjige. Bog plati.
Trst, 25. novembra 1890.
Predsedništvo „Del. podpornega društva“.
Fr. Polić tajnik. M. Mandić predsednik.

KREMSKI ZENOF
svežeskuhan, najfinejši, sodček za poskušnjo á 1 glđ. — sodček 5 kil 2 glđ. 40 kr., sodček 3/4 kila 1 glđ. 60 kr., 12 kilo 4 glđ. 50 kr.; zenof za za ženske, sladak in mil 2 3/4 kila 2 glđ. — na debelo razpošilja najcenejše
E. Michel,
5 5 tovarnar zenofa
Krems, Nižje-Avstrijsko.

Grlena bol kašalj, hreputavica, promuklost, nabez, zadavica, rora, zapala ustijuh itd.
mogu se u kratko vrijeme izliečiti rabljenjem
NADARENH 4-30
Prendinijevih sladkišah
(PASTIGLIE PRENDINI)
što jih gotovi Prendini, lučbar i ljekarnar u Trstu
Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebđenih kašljnih noćih, navadne jutranje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo nzmimanjem ovih sladkišah.
Opazka. Valja se paziti od varalica, koji je ponacijaju. Zato treba uvijek zahtjevati Prendinijeve sladkiše (Pastiglie Prendini) te gledati, da bude na omotu kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima tiskanuto na jednoj strani „Pastiglie“, na drugoj „Prendini“.
Ciena 30 nč. kutijici zajedno sa naputkom.
Prodaju se u Prendinijevoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste) i u glavnijih ljekarnah svijeta. 37-43

Teodor Slabanja
srebrar v Gorici, ulica Morelli št. 17.
priporoča se vljudno pri visoko častiti duhovščini v napravo cerkvenih posod in orodja najnovejše oblike, kot: monstranc, kelihov itd. itd. po najnižji ceni.
Stare reči popravi, ter jih v ognji pozlati in posrebrl. Na blagovoljno vprašanje radovoljno odgovarja. 44-50

Živic in družb. v Trstu
imajo v svojej zalogi, ulica Zonta št. 5, vsakovrstne stroje za kmetijstvo in vsako drugo rabo, kakor tudi vse za stroje potrebne. Posebno priporočajo s e s a l k e (pumpe) za kаланje vode, pretakanje vina, gasenje požarev, škropljenje trt in drevja; cevi za vodovode in vsako drugo rabo izlitega in kovanega železa, svinea, kaučuka, lana; mlatilnice in čistilnice za žito, mrvilnice za koruzo, slamoreznice, stiskalnice in mastilnice za grozdje itd.
Prodajajo le iskušeno izvrstno vnanje in domače, garantirano blago po niskih cenah, ter je razpošiljajo prosto carine po deželah. 20
Stroje pri nas kupljene popravljamo kadar je potreba in priiskrbimo za porabljenje njih delo, druge.
Schivitz & Comp.

TRZASKA HRANILNICA
Sprejemlje denarne vloge v bankoveih od 50 noč. do vsacega zneska vsak dan v tednu razun praznikov, in to od 9-12 ure opoldne. Ob nedeljah pa od 10-12 ure dop. Obresti na knjižice 5%
Plačuje vsak dan od 9-12 ure opoldne. Znesice do 100 glđ. precej, znesice preko 100 do 1000 glđ mora se odpovedati 3 dni, znesice preko 1000 glđ pa 5 dni prej.
Eskomptuje menjice domicilirane na tržaškem trgu po 5 1/2%
Posojuje na državne papirje avstro-ograke do 1000 gl. l. po 5 1/2%
višje zneske od 1000 do 5000 glđ v tekočem računu po 5 1/2%
Večje svote po dogovoru.
Daje denar proti vknjiženju na posestva v Trstu. Obresti po dogovoru.
TRST, 2. oktobra 1890. 22-24

Čast nam je preporučiti p. n. občinstvu Trsta i okolice, Primorja i ostalih hrvatsko-slovenskih gradovah i mjestah, sa solidnosti i jeftinoće poznatu, te obilnimi modernimi pisмени strojevi providjenu.
JEDINU SLAVENSKU TISKARU U TRSTU
Ista prima i obavlja svaku naručbu bilo koje vrsti knjigotiskarskoga posla te preporuča se osobito za ove vrsti tiskanje kao n. pr.:
za župne urede, okražnice, račune, list. artije i zavitke s napisom, preporučne karte, posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive, rasporede, ulaznice, oglase, pravila, izvješće, zaključne račune, ročištnike, punomoći, cjenike, jestvenike, svakovrstne skrižaljke, izpovjedne cedulje, knjige itd.
Uvjerava se p. n. občinstvo, da će nam biti osobita briga, p. n. naručitelje u svakom pogledu zadovoljiti koli brzom i točnom podvorbom, toli jeftinom cjenom i ukusnom izradbom.
Drži u zalih (skladišću) sve potrebne tiskalice i knjige za crkvene urede.
Onda ima na prodaj slijedeće knjige:
Kmetijsko berilo za nadaljevalne tečajje ljudskih škol in gospodarjev v pouk ciena prije 50 nč. sada 40 tvrdo vezana n. 60
Sodnijski obrasci sastavl B. Trpovec n. 30
Vilim Tel, prevod Ceguera n. 40
Ljudmila prevod J. Lebana n. 30
Ove su knjige jako prikladne za darove o praznicah zato ih sl. občinstvu preporučamo.
Kod naručivanja tiskalice i drugog, molimo naznačiti to č o n naručbu i dotični naslov (adresu) naručitelja.
Za obilnu naručbu preporuča se
Tiskara Dolenc
Via Carintia br. 28 u Trstu.

J. PSERHOFER'S
Apotheke zum „goldenen Reichsapfel“
I. Singerstrasse N. 15 — WIEN.
Kričistilne kroglice, nekđaj imenovane univerzalne kroglice, poznate kot domaće sredstvo proti zabasanju.
Jedna škatljica z 15 kroglicami stane 21 kr., jeden zavitek šestih škatljica 1 glđ. 5 kr., pri nefrankovani pošiljavi po povzetju 1 glđ. 10 kr.
Ako se denar naprej pošlje, ni treba plačati porto, in stane: 1 zavitek kroglice 1 glđ 25 kr., 2 zavitka 2 glđ. 30 kr., 3 zavitki 3 glđ. 35 kr.; 4 zavitki 4 glđ. 40 kr., 5 zavitkov 5 glđ. 20 kr., 10 zavitkov 9 glđ. 20 kr. (Manj, kot jeden zavitek se ne pošilja).
Prosimo, da se izrečno zahteva
„J. Pserhoferjeve kričistilne kroglice“
in paziti je, da ima pokrov vsake škatljice isti podpis J. Pserhofer v rdečih pisemenih, katerega je videti na navodilu za porabo.
Balm za ozeblina J. Pserhoferja 1 posodeca 40 kr., prosto poštine 65 kr.
Trpotčev sok, 1 steklenica 50 kr.
Amerikansko mazilo za trganje 1 posodeca 1 glđ. 20 kr.
Prah proti potenju nog, škatljica 50 kr., poštine prosto 75 kr.
Balm za goltanec, 1 steklenica 40 kr., poštine prosto 65 kr.
Zivljenska esenca (Pražke kapljice) stekleničica 22 kr.
Angleški čudežni balm, steklenica 50 kr.
Fijakerski prašek, 1 škatljica 35 kr., poštine prosto 60 kr.
Tanokininska pomada J. Pserhoferja, pospešuju rast las, škatljica 2 glđ.
Univerzalni plašter prof. Stendela, posodeca 50 kr., poštine prosto 75 kr.
Univerzalna čistilna sol A. W. Bullricha, izvrstno domaće sredstvo proti posledicam slabe prebave, 1 zavitek 1 glđ.
Razven imenovanih izdelkov dobivajo se še druge farmaceutične specialitete, ki so bile po vseh avstrijskih časopisih oznanjene. 12-13
Razpošiljanja po pošti vrše se točno, a treba je denar poprej doposlati; večja naročila tudi po poštne povzetju.
Pri dopošiljavi denarja po poštnej nakaznici, stane porto dosti manj kakor po povzetju. 6-12